

## КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ВПРОВАДЖЕННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

© Соснін О. В.

ДНБЗ «Університет менеджменту освіти» (Київ, Україна)  
E-mail: alvas.sosnin@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4188-0887

© Кононець М. О.

НТУУ «Київський політехнічний інститут (Київ, Україна)  
E-mail: kononets.maria@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9303-707X

**Анотація.** Актуальність дослідження в тому, що метою дослідження (особливостей, шляхів, підходів) є формування концепцій ефективної освіти у вимірі сучасних глобалізаційних викликів та впровадження комп'ютерних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в систему освіти. **Постановка завдання.** Стаття відображає становлення цілісної концепції системи освіти, пов'язаної з впровадженням ІКТ, та подолання негараздів, що стоять на її шляху.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій** – в статті враховані самі сучасні підходи щодо впровадження ІКТ в систему вищої освіти, так як проаналізовано місце, роль та значення інформації в сучасному суспільстві, її основні смислові характеристики. **Виділення недосліджених частин загальної проблеми** – концептуалізація системи освіти, пов'язаної з впровадженням ІКТ та формування інформаційно-комунікаційної культури. **Методи** – системного, структурного, структурно-функціонального аналізу, що дозволили проаналізувати проблеми сучасної освіти, виявити умови її розвитку на шляху формування «суспільства знань» і перетворення знань на інтелектуальну власність.

**Виклад основного матеріалу.** Методологія передбачає використання системного, структурно-функціонального та комплексного методів і підходів, що дозволили проаналізувати концепцію системи освіти, пов'язаної з впровадженням ІКТ. Виявлено проблеми науки і освіти, яка потребує змін на засадах інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційної (техномеритократичної) культури.

**Наукова новизна дослідження** в тому, що виявлено умови формування «економіки знань» та можливості зайняти гідне місце в глобальній економічній системі завдяки формуванню «креативно-інформаційної» компоненти в освітянській сфері та розкрити сучасні уявлення про освіту та її роль у сучасному суспільстві.

**Висновки** – сформовано концепцію впровадження ІКТ в систему освіти ВНЗ та виявлено недоліки, що заважають цьому процесу.

**Ключові слова:** інформаційне суспільство, комп'ютеризація, інформація, інформатизація, інформаційно-комунікаційні технології, «суспільство знань», креативність.

### Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

З появою комп'ютерів і комп'ютеризованих засобів зв'язку всюди виникли нові інформаційно-технологічні реалії комунікації. Вона створила у всіх сферах людської діяльності не тільки небачені раніше за формою і змістом життєві ситуації, а й докорінно змінила умови і сенс науковоосвітньої діяльності особливо щодо визначення юридичних прав і свобод людини на інформацію, яку накопичено глобальним суспільством і яку ми успадковуємо. Вони на сьогодні не завжди охоплюються визначеннями класичних знань і політико-правових рішень, а

тому надати концептуалізації нашим діям щодо подолання проблем, які виникають, і зокрема щодо інформаційної безпеки як умови сталого і інноваційного розвитку держави, стає трендом розвитку сучасного суспільства, тобто, особливо актуальною проблемою. Концептуальні засади обґрунтовування століттями прав і свобод людини в контексті проблем глобальної інформатизації значно втратили своєї актуальності, виник новий комплекс проблем, зокрема безпеки інформації і самої комунікації, про що раніше ми не мали ні найменшого уявлення. Їх виникнення обумовлено безпрецедентним проникненням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в усі сфери

життя людини на тлі глобалізації інформаційно-комунікаційного середовища, інтеграції проблем в мережах зв'язку [1].

#### **Аналіз останніх досліджень і публікацій.**

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що глобальна інформатизація суспільства стимулювала, як всі процеси міжнародної співпраці людей, через розвиток інформаційно-комунікаційної сфери збільшила потреби систем управління державами і суспільствами і їх громадянами в різноманітних інформаційних послугах, так і зумовила радикальні зміни в усіх системах безпеки суспільно-політичних відносин. На тлі небачених раніше темпів впровадження в освіту комп'ютерних технологій і ІКТ відбуваються не просто глибокі зміни в науково-освітній діяльності країн світу, а й розподіл світу на центр і периферію (відповідно, до ландшафту світової економіки). Повну картину інформаційного суспільства, засновану на історичній аналогії з патерном індустріального суспільства надає нам Й. Масуда [2]. У схематизованій формі ми звертаємося до доробок Й. Масуди, який надав у концентрованому вигляді історичну тенденцію розвитку індустріального, потім – постіндустріального та інформаційного суспільства, яка виглядає наступним чином. У новому суспільстві інформаційна революція (як похідна від комп'ютеризації) різко розширить інтелектуально-виробничу потужність людини і робить можливим масове виробництво когнітивної інформації і систематизованого знання. В індустріальному суспільстві промислове виробництво стало соцієтальним символом і було продуктивним центром для товарів. У майбутньому суспільстві інформаційна інфраструктура, що заснована на комп'ютерах і складається з інформаційних мереж і банків змістовної інформації (даних), замінить завод (як соцієтальний символ) і стає продуктивним і розподільним центром при наданні інформаційних послуг. Формування інформаційного суспільства Масуда пов'язує з комп'ютеризацією суспільства. Він виділяє чотири етапи комп'ютеризації: 1) науки; 2) менеджменту; 3) суспільства (система освіти, медицини, соціального забезпечення і т.д.); 4) на рівні індивідуальності [3].

#### **Невирішені раніше частини загальної проблеми**

Сучасне науково-освітнє середовище, на жаль, своєчасно не помітило,

що з появою комп'ютера у світі суттєво змінилися фундаментальні уявлення про освіту, Концептуалізація системи освіти, пов'язаної з впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій в інформаційному суспільстві

людину, Всесвіт, темпоральні виміри часу, змінилися тенденції розвитку сучасного світу. Освіта почала визначати темпи розвитку світу, а за володіння ринками освіти розпочалася небачено жорстка конкурентна боротьба. Інформація і знання стали всеохоплюючим багатством – нематеріальним активом розвитку націй і держав. Сьогодні лише за умов розуміння цього у нас з'явилася надія, що, працюючи із надійно захищеною від спалювання інформацією, тобто, у глобальному і захищеному інформаційно-комунікаційному середовищі, ми здатні конкурувати у науково-освітній та науково-технічній діяльності [4].

Для подолання чисельних накопичених нашим суспільством негативних вад і тенденцій, на наш погляд, суспільству, по-перше, необхідно на законодавчому рівні змінити відношення до науки і освіти на засадах техномеритократично-інформаційної культури [5].

Даний вид культури вже укорінилася у світовій університетській практиці і означає віру у природну силу розвитку науково-технічного прогресу як ключової складової у загальному вимірі прогресу людства. Успіхи впровадження досягнень науково-технічного прогресу зробили Україну у ХХ столітті більш знаною в світі, однак, інформатизація світового інформаційно-комунікаційного середовища поставила перед нами нові виключно складні питання організації трансферу власних технологій на світові ринки товарів і послуг – всього того, що пов'язано із передачею знань [6].

Характеризуючи зміни, які відбулися у цій сфері, ми не можемо не говорити про небачені раніше темпи зростання впливу інформаційнокомунікаційних чинників на розвиток вітчизняної науки, соціально-економічне буття взагалі, якими б концептуальними назвами ми його взагалі не наділяли – постіндустріальне, інформаційне, ринкове, громадянське тощо. регламентаційних дій в інформаційно-комунікаційних діях.

**Мета наукового дослідження** – концептуалізація феномена креативної особистості як чинника формування креативно-знанневої економіки в умовах викликів і трендів глобального світу.

#### **Виклад основного матеріалу**

з впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій в інформаційному суспільстві

### **Підвищення вимог до інформаційно-комунікаційних якостей всієї системи освіти**

Зміни, що відбулися в результаті комп'ютеризації за останні 30 років виявилися такими глибокими й масштабними, що вони торкнулися серцевини соціального буття і способу життя всіх людей і народів. Їх теоретичне освітлення знайшло місце у низці нових концепцій суспільного розвитку, які з'явилися в XX столітті через поняття «інформаційне суспільство». Воно увійшло до світового наукового і суспільно-політичного термінологічного поля і на сьогодні існує велика кількість визначень цього феномена. Його називають індустріальним, епохою постмодерніти, суспільством знання, науковим, телематичним, постнафтовим тощо. Модифікації поняття в різних країнах демонструють соціально-політичні, суспільні, науково-освітні перспективи розвитку феномена, як то: «національна інформаційна інфраструктура» (США), «інформаційне суспільство» (Рада Європи), «інформаційна магістраль» (Канада, Великобританія). Важливість створення й розвитку інформаційного суспільства 27 березня 2006 року підкреслила Генеральна Асамблея ООН, яка прийняла резолюцію щодо проголошення 17 травня 2006 року Міжнародним днем інформаційного суспільства [7].

Постійно зростаючи, темпи накопичення для цього інформаційних ресурсів (сьогодні багато в чому їх обсяги перевищують навіть темпи зростання інформаційних потреб людини) почали спричиняти в суспільстві інформаційне перенасичення і, як наслідок, виникнення інформаційних криз, активізуючи появу нових і модифікацію вже існуючих загроз аж до рівня проблем національної безпеки [8]. Проте з часом почали виникати інформаційні загрози не тільки для людини, але й для влади та всього суспільства (кібератаки, кібертехнології, кіберзлочини).

Інформаційні загрози можна достатньо точно поділити на такі класи:

- порушення конфіденційної інформації – передбачає одержання інформації користувачами або процесами всупереч встановленим правилам доступу;

- порушення цілісності інформації – передбачає повне або часткове знищення, перекручення, модифікацію, нав'язування хибної інформації;

- порушення доступності інформації – передбачає втрату (часткову або повну)

працездатності системи, блокування доступу до інформації;

- втрата керованості системою обробки інформації – характеризує порушення процедур ідентифікації і автентичності користувачів і процесів, надання їм повноважень, здійснення контролю за їх діяльністю, відмова від отримання або пересилання повідомлень [9].

Все це обумовлює потребу виокремлення науково-освітньої проблеми і підвищення вимог до вирішення інформаційно-комунікаційних якостей всієї системи освіти в процесі впровадження новітніх ІКТ. Далеко не всі уявляють сьогодні, наскільки все це серйозно в умовах геополітичної дійсності і багато в чому обумовлено тим, що ринок ІКТ, у тому числі і надання освітніх послуг, є корпоративним – залежить від політичної волі світових корпорацій.

В природному процесі входження людства в нові реалії глобалізованого світу, який глобалізується, в сенсі інформаційнокомунікаційної дійсності, змінюється, було відображення проблем, свободи людини і її прав на інформацію. Тут завжди необхідно співставляти два категоріальних поняття, які відображають загальнолюдські цінності: «свобода» і «необхідність», «свобода» і «відповідальність». Як свідчить досвід в сфері інформаційно-комунікаційної діяльності людини, суспільства і держави завжди вимагалось досягати їх розумне співвідношення заради безпеки існування. Проблеми безпеки традиційно були присутні і в нашій культурі, однак, із розвитком ІКТ і стрімкою перебудовою інформаційнокомунікаційного простору об'єктивні і суб'єктивні обставини постійно заважають нам ним скористатися у відповідності до вимог до інформаційнокомунікаційної функції держави. Проблема постійно поглиблюється, експоненціально зростають безпекові умови, як на реагування до рівня загроз, так і на рівень відповідальності влади за її ефективне вирішення. Нам постійно не вистачає фаховості і можливостей генерувати тут якісні і збалансовані в часі сценарії і стратегії, які були би адекватні стратегічним прогнозам і планам розвитку країни, і саме тут сьогодні визріває в нашому суспільстві підґрунтя для нових конфліктів економічного, геополітичного, етнічного тощо характеру [10].

### **Проблеми в системі освіти, пов'язані з впровадженням ІКТ, та шляхи їх подолання**

Сьогодні в умовах падіння рівня освіти, деідеологізації і втрати українцями багатьох

ціннісних орієнтирів ми бачимо процвітання в науці і освіті цинізму, розшарування на різні соціальні групи, відверту недовіру до влади та державних структур. Ми не можемо цього ігнорувати і не розуміти, що стати за таких умов конкурентоздатною нацією і до того ж виключно в існуючих параметрах розвитку власної держави, тобто, відсторонено від світових трендів розвитку науки і освіти не можливо. На новому оберті історії ми знов починаємо активно обговорювати проблеми організації національної науки і освіти, по-новому визначати їх місце в реалізації національної ідеї, розуміючи, що під впливом бурхливого зростання темпів науково-технічного прогресу проблема стає дедалі більш багатовимірною – соціальною, духовною і природно-економічною надією успішного облаштування нового типу соціуму – інформаційно-комунікативного, і заради розвитку вимагає більшої відкритості національних освітніх систем із глобальним світом за допомогою новітніх ІКТ [11].

Науково-технічний прогрес та інформатизація в ХХ столітті зробили Україну більш знаною в світі, який із середини століття ставав для нас все більш тісним. Науково-технічний прогрес, витоки якого породжені споконвічним видобутком фундаментальних знань в фізиці, математиці, хімії, біології й інших науках, протягом останніх десятиліть інтегрував їх і, начебто створив для України всі передумови для генерації в нашому суспільстві високої хвилі «інформаційно-комунікаційної енергії» і інноваційної діяльності. За їх допомогою світ створив нові предметні простори для розвитку людини, суспільств і держав. Однак, ми бачимо, що у нас нові об'єкти матеріального світу і реальної економіки створюються важко, оскільки, зазвичай, вони мають високотехнологічний зміст і інформаційну природу, несуть в собі нові невідомі виклики і загрози. Так, загальновідомі процеси трансферу технологій, пов'язані із промисловим шпигунством, є взагалі домінуючим фактором його розвитку. Характеризуючи сучасне суспільство, ми не можемо не говорити про те, як небаченими раніше темпами зростає його вплив на процеси обміну інформацією і на всі аспекти соціального буття суспільства, якими б концептуальними характеристиками ми його не наділяли – постіндустріальне, інформаційне, ринкове, громадянське тощо, а тому одним із самих актуальних завдань науки і освіти на сьогодні є мобілізація теоретичних і практичних знань, Концептуалізація системи освіти, пов'язаної з впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій в інформаційному суспільстві

методологічних досліджень, підпорядкованих меті осмислення природи виникнення нових загроз і інших інформаційно-комунікаційних феноменів [12].

До речі, досить символічно, що на українській п'ятигривневій монеті «На межі тисячоліть» 2000 року випуску викарбовано не символ майбутньої цифрової цивілізації, до становлення якої народ України доклав багато відомих світу зусиль, а селянина, який вручну засіває ниву. По різному можна розуміти алегорію, але можна й так, що національна еліта, яка відходить, намагається зорієнтувати Україну в третьому тисячоріччі на споконвічну долю бути аграрною країною, тобто, не бачить її країною із багатовекторним підпорядкуванням високих технологій і новітніх ІКТ інтересам розбудови постіндустріальної економіки і нового суспільного облаштування [13].

Безумовно, що це начебто і природно на тлі інтенсивних процесів деіндустріалізації і деградації науково-освітньої діяльності, які відбуваються в Україні протягом всіх років незалежності. Вони, насамперед, повною мірою демонструють деградацію світоглядного фундаменту вітчизняної еліти щодо індустріальної і науково-технічної цивілізації, відсутність національного історичного і геополітичного мислення, корумпованість і злиття інтересів еліти із кримінальним світом. Все це віддзеркалюється в багатьох явищах нашого сучасного життя, їх можна було б вважати як перемогу бажань глобальних геополітичних гравців сучасного світу, які вбачають нас апріорі аграрною країною, однак, більшість населення України ще пам'ятає, що ще у 80-х роках минулого століття за класифікацією ООН ми досягали рівня надрозвиненіших промислових країн світу, співвідносячись за потенціалом із Францією і Німеччиною, які ще й досі залишаються у першій десятці економік світу [14].

Розуміючи фантастично спекулятивне бачення нашою владною елітою потреб світової реальної економіки і те, що саме за наш рахунок країни «золотого мільярду» будуть врятовувати свої статки і переваги, ми маємо, по-перше, відновити в собі провідні якості людської поведінки – самоповагу, і користуючись можливостями сучасних ІКТ, зосереджено проаналізувати причини своєї поразки у цивілізаційному змаганні з іншими країнами світу, спробувати зробити інтелект свого народу ресурсом постіндустріального розвитку України. Нове інформаційно-комунікаційне світорозуміння і світогляд поки що не знайшло

адекватного відбиття не просто в масовій свідомості, але навіть і у національній еліті, формування якої починає істотно відставати від темпів розвитку цивілізації, що само по собі вимагає спеціальних наукових досліджень. Можна лише сказати, що пов'язано це із перетворенням інформації і комунікації не тільки в найважливішу економічну категорію, але й невизначеністю багатьох політико-правових проблем щодо освіти і процедур комунікації при обміні інформацією та насиченістю життя інноваційною діяльністю [15].

Сьогодні, намагаючись відновити у народі вільний дух козацтва і непокору загарбникам і зрадникам національних інтересів, ми, по-перше, маємо відстоювати індустріально-аграрний вектор розвитку своєї держави як постіндустріальної, розуміючи взаємопов'язаність проблем інноваційної діяльності в умовах глобальної інформатизації світу. Технології підкорення країн і народів інтересам світової фінансової олігархії в глобальному інформаційно-комунікаційному середовищі виключно різнобарвні, потужні і добре відпрацьовані фахівцями. Вони активно вивчають закономірності виникнення, функціонування, і проявів багатьох явищ інноваційної діяльності, яка являє собою активну взаємодію людей у контексті вислову Геракліта «Все тече і рухається, немає нічого такого, що перебуває в спокої». Традиційна послідовність дій у технологіях підкорення народів широко відома – спочатку корумпується національна еліта, яка починає вивозити награбоване за кордон, всіляко пропагуючи цінності життя поневолювачів [16].

Сьогодні, скажімо, ми бачимо як діє наркотична кредитна голка із наступною борговою пасткою для держави, як всюди культивується ідеологія споживання. Все це поступово приводить до втрати національного суверенітету. Ми власне є свідками цього процесу і бачимо, як міцніє у нас ідеологія суспільства споживання, як наші (іноземні за своєю суттю) вітчизняні ЗМІ досягають культурної експансії над більшістю міського населення, ефективно використовуючи засоби масової культури в якості привабливого спілкування із одночасним «впакуванням» у свідомість наших громадян дрібних цінностей споживача.

#### **Напрями впровадження ІКТ в усі сфери суспільно-політичного, економічного та освітянського життя**

У світі за допомогою сучасних ІКТ створено потужні інформаційні потоки для

обслуговування потреб суспільства споживання. Вони існують виключно як шар оболонки Землі, а глобальні інформаційно-комунікаційні проекти виробляють за його допомогою ефективні засоби і методи формування парламентських, владних і науково-освітніх еліт, регулюють і втихомирюють ідеї патріотів і громадян, пригнічуючи і нівелюючи будь-яку ціну за їх творчі імпульси щодо організації продуктивної діяльності народу. Арсенал таких засобів і технологій безупинно оновлюється й удосконалюється, на це спрямовуються величезні кошти для найняття професійних кадрів, а ЗМІ, які культивують ненаситність бажань, почуття постійної незадоволеності, подовжують технологічно вдосконалювати засоби пропаганди переваг «розкішного життя», вчать «правильно» прагнути й «правильно» платити.

Те, що під гаслами свободи і прав людини безкарно засмічується країна, руйнується вся екологічна система України – переконливо доводить, що багато в чому вже зламано наш «національний характер», «український менталітет», уявлення про справедливість, рівність, соборність країни тощо. Виявляється, що в процесі стрімких соціально-економічних змін вже виникла навіть синергічна система із ефектами впливу на психічний стан людей, яка впливає на нашу свідомість, швидко «переформатує» традиційні цінності суспільного розвитку, раціональність світогляду і мислення. Все це приводить до такого стану нашого розуму й совісті, що всі суспільні інститути перестають виконувати притаманні функції і на наших очах лавиноподібно виникає система спотворених процесів руйнації й деградації держави [17].

В умовах глибокої світової кризи, яка виплеснула на нас безліч проблем, і одночасно надавши для розвитку величезні можливості ІКТ, ми маємо відчуті потреби на новому рівні, як реалізувати їх можливості, залучивши свою і світову науково-технічну еліту заради відновлення і подальшого розвитку постіндустріальної економіки. На жаль, сприйняття владою і суспільством нової реальності і адаптація самої людини до нових умов нової інформаційно-комунікаційних реалій, їх взаємодії відбувається у нас досить складно, і поки що важко сказати, чого більше – сподівань чи розчарувань. Можна сказати, що значним ступенем вони обумовлені протиріччями, які обумовлено загальною специфікою інформаційно-комунікаційною діяльності – невизначеністю і відкладенням (відтермінуванням) результату, асиметричністю

процесів і форм інформаційного облаштування світу. Адже, головне – це володіння інформацією, доступністю її дослідникам, новаторам, інвесторам, споживачам, а також особливими вимогами до кваліфікації і якості менеджменту. Ми ще не розуміємо, що реальною передумовою успіху в насиченому ІКТ суспільстві, є те, що знання і інформація починають виступати об'єктом приватної власності окремих людей та їх професійних об'єднань [18].

### **Напрями створення, зберігання і ефективного використання власних інформаційних ресурсів**

Ера наступальної та оборонної зброї, бойових електромагнітних засобів нерозривно пов'язана з фундаментально-прикладними дослідженнями, програмуванням і розробкою практичних і криптостійких алгоритмів її використання. А програмування і розробка, якщо абстрагуватися від простих мов програмування для написання різного роду сайтів та інтернет-магазинів, – це математика, і ще раз математика – саме фундаментальна наука. Не випадково, що радянська і до певного ступеню сучасна математична школа України є безумовними лідерами в багатьох, в тому числі найбільш абстрактних, областях математики. Саме тому у всьому світі цінуються і визнаються українські розробники у сфері штучного інтелекту, складних методів обробки інформації, розпізнавання образів тощо. Саме тому у всьому світі розповсюджуються легенди про наших всесильних хакерів.

В сучасному суспільстві інформація, яка генерується безпосередньо творцями, виступає в якості майже неконтрольованого продукту для масового споживання, а тому різноманітність і кількість безпекових інформаційних характеристик в суспільстві зростає швидко і майже стихійно. Це дозволяє зробити висновок про те, що ми ще не досягли такого рівня розвитку суспільства, коли знання та інформація відіграють не тільки роль інтелектуального чинника у науково-технічному прогресі, а й навіть не стали впливовою економічною й соціально-політичною силою, яку не можна не враховувати у різнопланових процесах взаємодії людини у соціумі, в якому інноваційна діяльність людини дедалі більше набуває економічного і політичного пріоритету. В умовах, коли людина сама, по собі починає визначатися в якості творця віртуального і реального світу одночасно, тут її інтелектуальне навантаження і сила творчої наснаги стають умовою її соціальної еволюції. Все це ставить

перед людиною, суспільством і державою головну проблему щодо необхідності організації безперервного навчання фахівців і вдосконалення освітньої сфери, що вже стало загальною тенденцією (трендом) світового розвитку і умовою розвитку засад інноваційного суспільства [19].

Безумовно, глибоке усвідомлення взаємозалежності проблем доступності до користування сучасними ІКТ, інформаційна свобода і інноваційне мислення людини стають діючим стимулом для влади при формуванні всіх концепцій і програм розвитку країни, підвищує її відповідальність при впровадженні більш досконалих етичних і юридичних норм поведінки, перш за все, еліт. Сьогодні потреба у впровадженні досконалих норм і принципів справедливості етики і поведінки всіх громадян сколихує всі верстви українського суспільства. На тлі розвитку можливостей новітніх ІКТ, як мережевих, ЗМІ активно впливають на становлення в Україні нових уявлень про існуючі у світі права і обов'язки громадян. У сукупності вимог людина і суспільство прагне того, щоб люди, живучи в суспільстві, створювали соціальні структури для взаємодії таким чином, щоб підтримувати й розбудовувати громадянське суспільство, а влада – «відкрите урядування». За таких умов поняття «свобода», «права людини», «законність» стають пріоритетними при визначенні інституціональних ознак держави, яка намагається встати на інноваційний шлях розвитку.

Сьогодні, на жаль, інформатизація, як можливий засіб демократизації країни та її інноваційного розвитку, іноді гальмує, стикаючись з високим рівнем правового нігілізму громадян і низьким рівнем авторитету влади, Як наслідок, не вистачає довіри до неї з боку громадян і суспільства. Процес інформатизації наших державних структур часто здійснюють аматори на свій розсуд, іноді він набуває ознак вдосконалення під тиском

«раціоналізаторських пропозицій» зацікавлених осіб, однак, у нас ніхто не несе відповідальності за їх реалізацію, а тому всюди від нас, які вклали в інформатизацію величезні кошти, вимагають, крім паспорта, свідчити про свою особу різноманітними довідками, ідентифікаційним кодом, зокрема, тощо. Це, як не дивно, не дозволяє й самій владі підвищувати вимоги до себе як до відповідального постачальника повної й змістовної інформації суспільству [2].

Концептуалізація системи освіти, пов'язаної з впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій в інформаційному суспільстві

Природно, що все це має стати турботою інститутів влади і громадянського суспільства, але на сьогодні вони далеко не всі рівною мірою здатні зробити це. Ще багато чого має бути зроблено, щоб створити діючу модель інформаційної взаємодії всіх владних структур і осередків громадянського суспільства у процесі насичення його засобами ІКТ і підпорядкування інноваційного розвитку. Слід виявити, зокрема, динаміку і напрямки інтеграційних процесів всіх його складових і вловити сенс змін, які відбуваються. Однак, потрібна постійна увага суспільства, моніторинг й розвитку умов формування інноваційного вектору у розбудові суспільства, використовуючи фактори інформатизації і структур громадянського суспільства. У сукупності вони стимулюватимуть роботу механізмів освоєння науково-технічного потенціалу країни та інформаційного права. Взагалі розвиток суспільства через інформатизацію та використання нових можливостей сучасних ІКТ має бути не міфом, а найважливішим завданням для всіх, хто стурбований розумінням природи сучасності, прагненням зробити процес нашого розвитку сталим і неупередженим.

Осягнути ситуацію і точно визначати тут коло проблем, які нам сьогодні треба знати і вирішувати, ми поки що не змогли повною мірою. Для цього, крім досягнення відповідного науково-технічного рівня, потрібна постійна відверта і публічна дискусія фахівців із поверненням до витоків самої проблеми щодо гуманістичних методів управління суспільством і інформаційно-комунікаційною сферою. Особливо прискіпливо ми маємо оглянути проблему в контексті вирішення проблем розбудови в Україні мережевого інформаційно-комунікаційного середовища в умовах, коли проти нас розгорнута повномасштабна інформаційна і військова агресія.

### Висновки

Результат дослідження – розробка напрямів реформування (модернізації) системи освіти в

Україні та використання для цих цілей концепцій впровадження комп'ютерних інформаційно-комунікаційних технологій. Висновок – розробка концепцій ефективного використання інформаційних технологій в умовах інтеграції України в європейський освітній простір розглядається як один із напрямів модернізації освіти. Освіта сприяє появі нових освітніх можливостей, перспективних форм, методів і засобів навчання, їх впровадження у процес підготовки фахівців високої кваліфікації. Розриваючи коло накопичених проблем, Україна, безумовно, має піти на безпрецедентні реформи в розбудові інформаційнокомунікаційної сфери освіти. Корупція та винайдена бюрократами формальна імітація корисної діяльності набула в нас масштабу справжнього лиха. Все це знецінює найцікавіші і розумні ідеї креативно мислячих громадян України, перетворює їх корисні починання у щось зовсім протилежне задумам.

Слід визнати, що внаслідок цього і багатьох інших причин у нас відбувся провал всіх моделей інноваційного розвитку суспільства, і стався він тому, що не було враховано повною мірою ані нашим законодавством, ані свідомістю громадян, цінність і могутність сучасних інформаційнокомунікаційних чинників. Термін «інновація» став у нас лише найбільш популярною оцінкою стану й перспектив розвитку суспільства, а не базовим принципом нашого сучасного світогляду, який би визначав місце людини у світі, мотиви й мету її діяльності. Маємо врешті-решт подолати «владу канцелярій», яка лежить на нас гнітючим нищівним тягарем, створюючи в суспільстві атмосферу пригніченості. На прикладі провідних країн маємо усвідомити й відчути особисту відповідальність кожного – і влади, і громадянина, і суспільства за прийняття рішень щодо подальшого розвитку інформаційно-комунікаційної сфери, впровадження ІКТ та подальше реформування вищої освіти.

### Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Філософія освіти XXI століття: пошук пріоритетів. *Філософія освіти*. Київ. 2005, № 1. С. 5-17.
2. Боголіб Т. М. Розвиток інноваційної економіки і елітна освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dissertlib.com/left\\_menu%20папка/rozvitok.php](http://www.dissertlib.com/left_menu%20папка/rozvitok.php)
3. Voronkova Valentina. The Formation of the Concept of Noosphere Development of Modern Society in the Conditions of Information Society. *Philosophy and Cosmology*. Kyiv. 2016. Vol. 16. С. 179-191.
4. Воронкова В. Г., Андрюкайтене Регіна, Максименюк М.Ю. Формування концепції ноосферно-інформаційно-інноваційного розвитку адміністративного нооменеджменту у XXI ст. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя, 2017. Вип. 69. С. 44-50.
5. Воронкова В.Г. Гуманізація освіти, науки, політики, влади, суспільства // Ін-т вищої освіти АПН України, Нац пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. №1-2(7). С. 204-220.
6. Дзьобань О. П., Соснін О. В. Інформаційна безпека: нові виміри загроз, пов'язаних із

інформаційнокомунікаційною діяльністю. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя. 2015. Вип.61. С. 24-34.

7. Кивлюк О.П. Освітня культура інформаційного суспільства в контексті глобалізаційної реальності. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя. 2016. Вип 67. С. 225-232.

8. Кивлюк О. П. Моделювання інформаційних процесів в контексті інформатизації суспільства. *Гілея*. Київ. 2014. Вип.80. С. 222-226.

9. Кивлюк О. П. Глобалізація та інформатизація освіти в предметному полі філософії освіти. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя. 2014. Вип. 57. С. 192–200.

10. Кириченко М. О. Інформатизація як фактор оптимізації ідеології інформаційного суспільства та забезпечення його сталого розвитку. *ScienceRise: Pedagogical Education*. Харків. 2017. № 1 (9). С. 46-50.

11. Максименюк М. Ю., Нікітенко В. О. Інформаційно-комунікативне суспільство як різновид складної соціальної системи і взаємодії. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя. 2016. Вип. 66. С. 266-278.

12. Мельник В. В. Культура как основание межкультурного взаимодействия в условиях усиления миграционных процессов. *Гілея*. Київ. 2014. Вип.102. С. 220-223.

13. Нікітенко В. О. Загальнолюдські цінності як геоцінності планетарного масштабу : антропологічний вимір. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя. 2013. Вип.55. С. 139-146.

14. Ніколаєнко С. М. Законодавча база управління навчальними закладами. К.: НУБіП України, 2015. 225 с.

15. Пожуєв В. І. Глобальне інформаційне суспільство як новий соціальний та економічний феномен ХХІ століття. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя. 2013. Вип.52. С. 5–14.

16. Пунченко О. П., Лазаревич А. Інформатизація як засіб репрезентації інформаційних ресурсів суспільства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя. 2015. Вип. 63. С. 21-30.

17. Соснін О. В., Воронкова В. Г. (2015). Інформаційно-комунікативний розвиток соціуму як цивілізаційної парадигми ХХІ століття. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя. 2015. Вип. 62. С. 24-31.

18. Соснін О. В., Воронкова В. Г., Ажажа М. А. (2016). Філософія гуманістичного менеджменту (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри): Навчальний посібник. Запоріжжя: Дике поле. 356 с.

19. Україна-2030: Доктрина збалансованого розвитку. Львів : Кальварія, 2017. 168 с.

## REFERENCES

1. Andrushchenko, V. (2005). Philosophy of education in the 21st century: priorities. *Philosophy of education*. №. 1. 517 [in Ukrainian].

2. Bogolib, T. M. Development of innovative economy and elite education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dissertlib.com/left\\_menu%20папка/rozvitok.php](http://www.dissertlib.com/left_menu%20папка/rozvitok.php) [in Ukrainian].

3. Voronkova, Valentina (2016). The Formation of the Concept of Noosphere Development of Modern Society in the Conditions of Information Society. *Philosophy and Cosmology*, Vol. 16. 179-191 30 [in Ukrainian].

4. Voronkova, V. G., Andriukajtene, Regina, Maksimenuk, M. Yu. (2017) The formation of the concept of noosphere-information and innovation of the administrative management in the 21st century. *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy*. Issue 69. 44-50 [in Ukrainian].

5. Voronkova V.G. Humanization of education, science, politics, power, society //Institut higher education APs of Ukraine, National ped. UN-t. M. P. Drahomanov, K.: Publishing House of the NEC name M. P. Dragomanov National Pedagogical University, 2008. №1-2 (7). P. 204-220.

6. Dz'oban', O. P. and Sosnin, O. V. (2015). Information security: new dimensions of threat-related information and communication activities. *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy*. Issue 61. 24-34 [in Ukrainian].

7. Kyvliuk, O. P. (2016). Education kul'utra information society in the context of the reality of globalizacijnoi. *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy*. Issue 67. 225–232 [in Ukrainian].

8. Kyvliuk, O. P. (2014). Modelling of information processes in the context of the information society. *Gileã*. Issue 80. 222-226 [in Ukrainian].

9. Kivlúk, O. P. (2014). Globalization and Informatization of education in the subject field of the philosophy of education. *Humanities Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy: [GS Sciences etc.]*. – Zaporizhzhia : RVV ZDIA. Issue 57. 192-200 [in Ukrainian].

10. Kyrychenko, M. O. (2017). Informatization as a factor of optimizing the ideology of the information society and ensuring its sustainable development. *Scientific Journal «ScienceRise : Pedagogical Education»*. Issue 1 (9). 46–50 [in Ukrainian].

11. Maksimenuk, M. Yu. and Nikitenko, V. O. (2016). Informational and communicative society as a kind of complex social systems and interaction. *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy*. Issue 66. 266-278 [in Ukrainian].

12. Melnyk, V. V. Culture as osnovanie intercultural vzaimodejstviâ in usloviâh usileniâ migracionnyh processes. Gileâ. Issue 102. 220-223 [in Russian].
- 13 Nikitenko, V. O. (2013). human values as geocinnosti global scale: the anthropological dimension/v. Nikitenko. Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy. Issue 55. 139-146 [in Ukrainian].
14. Nikolaenko, S. M. (2015). Legislative base the management of educational institutions of the monograph. -k.: Nubip of Ukraine. 225 s. [in Ukrainian].
15. Požuêv, V. I. (2013). Informacijne Globalne suspilstvo Jak socialnij Ta ekonomichnij a new phenomenon of the 21 century. Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy. Issue 52. 5-14 [in Ukrainian].
16. Puchenko, O. P. and Lazarevich, A. A. (2015). Informatizacija Jak zasib reprezentacii informacijnih resursiv suspilstva. Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy. Issue 63. 21-30 [in Ukrainian].
17. Sosnin, O.V. and Voronkova, V. G. (2015). Informational and communicational development society as the civilizacijnoi paradigmi of the 21st century. Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy. Issue. 62. 24-31 [in Ukrainian].
18. Sosnin, O. V., Voronkova, V. G. and Ažaža M. A. (2016). The philosophy of humanistic management (socio-political, socio-economic, socio-anthropological dimensions): a training manual. Zaporozhye: Wild field, 2016. 356 s. [in Ukrainian].
19. Ukraine – 2030: the doctrine of balanced development (2017). Lviv: Kalwaria, 2017. 168 s. [in Ukrainian].

**SOSNIN, OLEKSANDR** – Doctor of Political Sciences, Professor, Professor of High State Educational Institution «University of Education Management» National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Honored Scientist of Ukraine, Academician Member of the Ukrainian Academy of Political Science (Kyiv, Ukraine)  
E-mail: alvas.sosnin@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4188-0887

**KONONETS, MARIA** – PhD in Psychology, National Technical University of Ukraine Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Psychology and Pedagogy (Kyiv, Ukraine)  
E-mail: kononets.maria@gmail.com ORCID: 0000-0001-9303-707X

#### **CONCEPTUALIZATION OF THE EDUCATION SYSTEM RELATED TO INTRODUCING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN INFORMATION SOCIETY**

**Abstract.** The urgency of the study is that the purpose of the study (features, paths, approaches) is to formulate concepts of effective education in measuring contemporary globalization challenges and the introduction of computer information and communication technologies (ICTs) into the education system. Setting objectives. The article reflects the formation of a holistic conception of the education system related to the implementation of ICT, and overcoming the troubles that are on its way. Analysis of the latest research and publications - the article takes into account the most modern approaches to the implementation of ICT in the system of higher education, as the place, role and importance of information in modern society and its main semantic characteristics are analyzed. Exemption of unexplored parts of the general problem is the conceptualization of the education system associated with the implementation of ICT and forum information communication and communicative culture. Methods - systematic, structural, structural and functional analysis, which allowed to analyze the problems of modern education, to identify the conditions for its development on the path of formation of a "knowledge society" and the transformation of knowledge into intellectual property. Presentation of the main material. The methodology involves the use of systematic, structural-functional and complex methods and approaches, which allowed to analyze the concept of education system associated with the implementation of ICT. The problems of science and education that require changes on the basis of information and communication technologies and information (technomeritocratic) culture have been discovered. The scientific novelty of the research is that the conditions for the formation of the "knowledge economy" and the opportunity to take a worthy place in the global economic system through the formation of "creatively -information" components in the educational sphere and to reveal contemporary ideas about education and its role in modern society. Conclusions - the concept of implementation of ICT in the system of education of higher educational institutions was formed and the shortcomings that interfere with this process were revealed.

**Key words:** information society, computerization, information, informatization, information and communication technologies, "society of knowledge", creativity.

*Стаття рекомендована до публікації д. філософ. н., проф. Білогур В.Є.  
Надійшла до редакції: 02.10.17 р.  
Прийнята до друку: 05.10.17 р.*

**Соснін Олександр Васильович**, доктор політичних наук, професор, професор, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук **України**, заслужений діяч науки і техніки України, академік Української академії політичних наук (Київ, Україна), вул. Січових Стрільців, 52-А, м. Київ, 04053 Україна.  
E-mail: alvas.sosnin@yandex.ru, ORCID 0000-0003-4188-0887

**Кононець Марія Олександрівна**, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології і педагогіки, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (Київ, Україна)  
вул. Микільсько-Ботанічна 14, кв. 45 Київ 01033 Україна  
E-mail: kononets.maria@gmail.com ORCID: 0000-0001-9303-707X